

CAPITOLUL 1

ECONOMIA PUBLICĂ: O REALITATE ȘI UN DOMENIU DE CERCETARE ECONOMICĂ

1.1.Introducere

1.2.Obiective și competențe

1.3.Continut

1.3.1.Economia publică - sector economic

1.3.1.1.Sectorul public

1.3.1.2.Bunurile/serviciile publice

- *Prezentare generală*

1.3.1.3.Mecanismul adoptării deciziilor publice

- *Cererea și oferta de bunuri/servicii publice*

- *Procesul decizional public și privat*

1.3.2.Evaluarea economiei publice

1.3.2.1.Evaluarea bunurilor/serviciilor

1.3.3.Evaluarea politicilor publice

- *Prezentarea criteriilor de evaluare a politicilor publice*

- *Compromisuri între criteriile de evaluare*

1.4.Îndrumar pentru autoverificare

Bibliografie obligatorie

1.1. Introducere

Bugetul de stat este principalul plan financiar pe baza căruia statul român își constituie resursele financiare și le utilizează eficient pentru îndeplinirea programului de dezvoltare economică și socială a țării.

Bugetul de stat este instrumental financiar al executării puterii de stat centrale și locale care se dezbate și se adoptă de către Parlamentul României.

Cursul Buget și Trezorerie Publică (BTP) abordează o gamă extinsă de probleme bugetare cu scopul de a lărgi orizontul de cunoaștere al studenților.

Notele de curs ale disciplinei BTP au scopul de a contribui la pregătirea viitorilor economiști în domeniul financiar și bugetar.

Studierea economiei publice necesită cunoașterea prealabilă a unor noțiuni instituționale, politice, metodologice, precum și înțelegerea procesului decizional din economie și finalitatea acestuia. În acest capitol sunt prezentate conceptele de bază care fundamentează domeniul economiei publice, în calitate de sector al economiei.

Ca urmare, s-au prezentat caracteristicile sectorului public, precum și ale celui privat, cu scopul înțelegerii sensului concret al acestora.

Astfel, am evidențiat mecanismul adoptării deciziilor publice, după ce în prealabil am definit, fără pretenția de a fi exhaustiv, bunurile și serviciile publice.

Capitolul 1 se încheie cu prezentarea succintă a criteriilor pe baza cărora se pot realiza evaluarea atât a bunurilor/serviciilor colective, cât și a politicilor publice.

1.2. Obiective și competențe

Obiective:

- Cunoașterea prealabilă a unor noțiuni instituționale, politice, metodologice care permit funcționarea statului.
- Cunoașterea și înțelegerea procesului decizional din economie (sectorul public și privat) și finalitatea acestuia.
- Definirea termenilor de stat, sector public, sector privat.
- Cunoașterea funcțiilor statului și a instrumentelor lui.
- Definirea incidențelor bugetului public și ale bunurilor/serviciilor publice.
- Cunoașterea mecanismelor de cerere și ofertă de bunuri/servicii publice și private.
- Cunoașterea mecanismului pieței și mecanismului bugetar.
- Definirea procesului decizional în raport cu alocarea optimă a resurselor.
- Cunoașterea mecanismelor de alocare optimă.

- Cunoașterea evaluării bunurilor/serviciilor publice în raport cu evaluarea politicii publice.

Competențe

- Studenții vor putea să definească termeni precum stat, sector public, sector privat, funcții ale statului, instrumente ale statului ș.a.
- Studenții vor putea să diferențieze sectorul public de cel privat, inclusiv cererea și oferta la bunuri/servicii publice și private.
- Studenții vor putea să descrie particularitățile între mecanismul pieței și mecanismul bugetar.
- Studenții vor putea să identifice parametrii politici și economici care influențează evaluarea bunurilor/serviciilor publice și evaluarea politicii publice.
- Studenții vor cunoaște și identifica în practică procesul decizional și decizia bugetară.

Timpul alocat

Pentru acest capitol, *Economia publică – Sector economic*, timpul acordat este de 2 ore.

1.3. Conținut

1.3.1. Economia publică – sector economic

1.3.1.1. Sectorul public

Sectorul public sau **statul** este entitatea formată din toate instituțiile la nivelul cărora se adoptă decizii colective sau publice, indiferent de regimul politic: democrație, monarhie. Acestea sunt reprezentate de: administrațiile publice la nivel central și local și de către instituțiile publice.

Categoriile de întreprinderi și instituții de drept public:

1. Societățile cu capital de stat;
2. Societățile cu capital privat.

Funcționarea acestora se realizează printr-o întrepătrundere a celor două sectoare; public și privat.

Intervențiile statului asupra economiei trebuie să-i permită acestuia îndeplinirea celor patru funcții care îi sunt atribuite: **funcția de alocare a resurselor; funcția de redistribuire a veniturilor; funcția de stabilizare macroeconomică; funcția de reglementare a comportamentelor membrilor societății.**

În vederea îndeplinirii funcțiilor prezentate, statul poate utiliza următoarele instrumente: **legislația și bugetul public.**

Incidența instrumentelor statului asupra economiei se face prin **reglementări și buget public.**

Incidența reglementării este foarte greu de cuantificat.

Incidența bugetului public trebuie analizată la nivelul indivizilor, precum și pe regiuni (zone dezvoltate și zone slab dezvoltate).

Aceasta se manifestă atât prin intermediul **cheltuielilor și resurselor** ce formează **bugetul** (incidența fluxurilor de încasări și plăți) cât și prin serviciile oferite populației (incidența serviciilor oferite de stat).

1.3.1.2. Bunurile/serviciile publice

• Prezentare generală

Statul are rolul de a asigura satisfacerea nevoilor colective ale membrilor societății, contribuind prin intermediul instituțiilor publice la producerea și/sau prestarea de bunuri/servicii publice. Acestea sunt finalitățile bugetului public.

Definirea bunurilor/serviciilor publice se face pornind de la identificarea caracteristicilor bunurilor și serviciilor private: **divizibilitatea (rivalitatea)** și **excluderea (raționalizarea) consumului.**

Pe baza caracteristicilor evidențiate se pot identifica următoarele categorii de bunuri și servicii: **private, publice, mixte.**

1.3.1.3. Mecanismul adoptării deciziilor publice

• Cererea și oferta de bunuri/servicii publice

Economiile de piață se caracterizează prin protecția publică a drepturilor de proprietate privată. În aceste economii, bunurile fac obiectul schimburilor între reprezentanții ofertei și cei ai cererii. Între cele două categorii apare **decizia de schimb** care se finalizează printr-un contract în care se precizează cantitățile și sumele de bani ce urmează a se transfera.

Legătura dintre rezultatul unui contract sau a unui set de contracte și caracteristicile cererii și ofertei se sesizează la nivelul mecanismului pieței. În timp ce la nivelul societății, regula care leagă caracteristicile cererii și ofertei unei colectivități de preferințele membrilor săi este exprimată prin **mecanismul bugetar**.

Deciziile publice sunt rezultatul aplicării politicilor publice privind nevoile colective, pe de o parte, și resursele financiare publice, pe de altă parte.

• **Procesul decizional public și privat**

Echilibrul dintre cerere și ofertă se realizează atât în cadrul procesului decizional specific pieței, cât și celui din sectorul public, rezultatul fiind **decizia individuală** la nivelul fiecărui agent economic și **decizia bugetară** pentru întreaga colectivitate.

Procesul decizional în sectorul public este un proces centralizat care are un anumit grad de variabilitate în funcție de regimul politic, finalitatea acestuia fiind **decizia bugetară**. Aceasta exprimă decizia colectivă a unei autorități competente a Guvernului care autorizează cheltuielile din fondurile publice sau venituri la fondurile publice.

Se pot identifica patru tipuri de **decizii bugetare**:

1. cumpărarea de factori de producție de la gospodării și vânzarea de factori de producție către alte gospodării;
2. subvențiile și taxele pe vânzările de mărfuri în vederea reducerii consumului acestora (de exemplu taxe de poluare);
3. transferurile către alte gospodării;
4. sarcina fiscală a gospodăriilor private (de exemplu: asigurările sociale, TVA etc.).

Procesul decizional public prezintă trei etape: **elaborarea bugetului, execuția bugetului și controlul bugetului**.

1.3.2. Evaluarea economiei publice

1.3.2.1. Evaluarea bunurilor/serviciilor

Valoarea serviciilor publice este greu de măsurat deoarece ele nu sunt vândute la piață (apărare națională, ordine internă, securitatea civilă, administrația publică, justiția ș.a.)

În ceea ce privește **evaluarea**, tehnicile folosite sunt: **evaluarea prin ieșiri (out puts)** sau **serviciile propriu-zise destinate beneficiarilor**, **evaluarea prin intrări (inputs)** și **evaluarea mixtă**.

1.3.3. Evaluarea politicilor publice

• Prezentarea criteriilor de evaluare a politicilor publice.

1. Criteriul echității.
2. Eficiența economică sau optimalitatea.
3. Paternalismul politicilor guvernamentale.
4. Libertatea individuală de alegere.

• Compromisuri între criteriile de evaluare

Cele patru criterii prezentate nu epuizează toate variantele în care pot fi evaluate politicile economice. Ele furnizează idei despre sfera efectelor ce pot fi luate în considerare.

Provocările mediului economic în contextual globalizării sunt dintre cele mai variate și surprinzătoare. Ca urmare, formularea unei evaluări globale a unei politici este o sarcină dificilă, drept pentru care rămâne la aprecierea unei persoane să decidă care sunt politicile guvernamentale și cum influențează ele distribuția venitului real dintr-o economie.

1.4. Îndrumar pentru autoverificare

Sinteza capitolului – Economia publică o realitate și un domeniu de cercetare economică

• Economia publică – sector economic

•• Sectorul public

Sectorul public sau **statul** este entitatea formată din toate instituțiile la nivelul cărora se adoptă decizii colective sau publice, indiferent de regimul politic: democrație, monarhie. Acestea sunt reprezentate de: administrațiile publice la nivel central și local și de către instituțiile publice.

Intervențiile statului asupra economiei trebuie să-i permită acestuia îndeplinirea celor patru funcții care îi sunt atribuite: **funcția de alocare a resurselor**; **funcția de redistribuire a veniturilor**; **funcția de**

stabilizare macroeconomică; funcția de reglementare a comportamentelor membrilor societății.

În vederea îndeplinirii funcțiilor prezentate, statul poate utiliza următoarele instrumente: **legislația și bugetul public.**

Incidența instrumentelor statului asupra economiei se face prin **reglementări și buget public.**

Incidența reglementării este foarte greu de cuantificat.

Incidența bugetului public trebuie analizată la nivelul indivizilor, precum și pe regiuni (zone dezvoltate și zone slab dezvoltate).

Aceasta se manifestă atât prin intermediul **cheltuielilor și resurselor** ce formează **bugetul** (incidența fluxurilor de încasări și plăți) cât și prin serviciile oferite populației (incidența serviciilor oferite de stat).

•• **Bunurile/serviciile publice**

• **Prezentare generală**

Statul are rolul de a asigura satisfacerea nevoilor colective ale membrilor societății, contribuind prin intermediul instituțiilor publice la producerea și/sau prestarea de bunuri/servicii publice. Acestea sunt finalitățile bugetului public.

Definirea bunurilor/serviciilor publice se face pornind de la identificarea caracteristicilor bunurilor și serviciilor private: **divizibilitatea (rivalitatea) și excluderea (raționalizarea) consumului.**

Pe baza caracteristicilor evidențiate se pot identifica următoarele categorii de bunuri și servicii: **private, publice, mixte.**

•• **Mecanismul adoptării deciziilor publice**

• **Cererea și oferta de bunuri/servicii publice**

Economiile de piață se caracterizează prin protecția publică a drepturilor de proprietate privată. În aceste economii, bunurile fac obiectul schimburilor între reprezentanții ofertei și cei ai cererii. Între cele două categorii apare **decizia de schimb** care se finalizează printr-un contract în care se precizează cantitățile și sumele de bani ce urmează a se transfera.

Legătura dintre rezultatul unui contract sau a unui set de contracte și caracteristicile cererii și ofertei se sesizează la nivelul mecanismului pieței. În timp ce la nivelul societății, regula care leagă caracteristicile cererii și